

Nr 293.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående dyrtidstillägg
åt svenska sjömanspräster i vissa utländska hamnstä-
der; given Stockholms slott den 5 mars 1920.*

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att för beredande åt svenska sjömanspräster i vissa utländska hamnstäder av dyrtidstillägg under år 1920 å deras av statsmedel utgående avlöningsförmåner enligt samma grunder som för befattningshavare i statens tjänst å *tilläggsstat* under åttonde huvudtiteln för år 1920 anvisa ett förslagsanslag å 30,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Olof Olsson.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 mars
1920.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON,
HOLMQUIST,
OLSSON.

Departementschefen, statsrådet Olsson anförde:

Dyrtids-
tillägg åt
svenska sjö-
manspräster
i vissa utländ-
ska hamnstä-
der.

Till religiös och social verksamhet bland svenskar i utländska hamn-
städer anvisade 1919 års lagtima riksdag på extra stat för år 1920 ett
förslagsanslag, högst, 34,500 kronor. Detta anslag ställdes av Kungl.
Maj:t genom beslut den 19 juni 1919 till svenska kyrkans missionsstyrel-
ses förfogande att användas till avlönande under år 1920 av:

1) en svensk sjömanspräst i Kiel	kronor	4,000: —
2) en d:o i West-Hartlepool	»	4,500: —
3) en d:o i Calais-Dunkerque, som tilli- ka innehar pastorsbefattningen i svenska Sofiaför- samlingen i Paris.....	»	2,000: —
4) en svensk sjömanspräst i Stettin	»	4,000: —
5) en d:o i London.....	»	3,500: —
6) en d:o i Antwerpen	»	3,000: —
7) en d:o i Rotterdam	»	4,500: —

8) en svensk sjömanspräst i Kristiania	kronor 4,500:—
9) en d:o i Hull	» 4,500:—
	<hr/> Summa kronor 34,500:—

Med anledning av en av missionsstyrelsen i skrivelse den 22 maj 1919 gjord framställning om beredande av arvodesförhöjning åt ifrågavarande prästmän har Kungl. Maj:t i 1920 års statsverksproposition, jämlikt min under punkten 42 i bilagan åttonde huvudtiteln gjorda hemställan, föreslagit riksdagen att till religiös och social verksamhet bland svenskar i utländska hamnstäder anvisa på extra stat för år 1921 ett förslagsanslag, högst 41,500 kronor. Nämnda belopp är avsett att möjliggöra en förhöjning av arvodena för samtliga ifrågavarande sjömanspräster, med undantag för dem i Kiel och Stettin samt Calais-Dunkerque, till 5,000 kronor, för sjömansprästerna i Kiel och Stettin till 4,500 kronor samt för sjömansprästen i Calais-Dunkerque till 2,500 kronor.

Ingen av ifrågavarande prästmän har för tiden före år 1919 i sin egenskap av sjömanspräst erhållit dyrtidstillägg i likhet med befattningshavare i statens tjänst. För beredande av dyrtidstillägg under år 1919 åt sjömanspastorn i Kristiania H. F. V. Lyth å hans av statsmedel utgående avlöningsförmåner enligt de grunder, som under nämnda år gällde för befattningshavare i statens tjänst, anvisade emellertid 1919 års lagtima riksdag i anledning av därom av Kungl. Maj:t gjord framställning i proposition den 14 mars 1919, nr 376, å tilläggsstat under åttonde huvudtiteln för sagda år ett förslagsanslag, högst 3,400 kronor.

Såsom framgår av det vid Kungl. Maj:ts proposition nr 2 om tilläggsstat för år 1920 fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 7 januari 1920, punkten 16, har framställning gjorts av svenska kyrkans missionsstyrelse om avlåtande av förslag till riksdagen därom, att samtliga av ovanberörda anslag på extra stat avlönade sjömanspräster måtte för år 1920 komma i åtnjutande av enahanda dyrtidstillägg, som för samma år beviljas övriga av statsmedel avlönade tjänstemän.

Enligt vad jag uttalade till nämnda statsrådsprotokoll ansåg jag mig böra förorda, att dyrtidstillägg till ifrågavarande präster finge utgå å den del av avlöningen, som utgjordes av statsmedel, och efter samma grunder, som vore eller kunde bliva fastställda för befattningshavare i statens tjänst. Enligt de för tiden till och med den 30 juni 1920 gällande grunderna skulle härför för år 1920 erfordras ett belopp av cirka 26,500 kronor. Med hänsyn därtill att Kungl. Maj:t då ännu icke fattat något be-

slut i fråga om framställning angående grunderna för dyrtidstilläggs utgående till befattningshavare i statens tjänst under senara halvåret av 1920, kunde det belopp, som krävdes för de nu ifrågasatta dyrtidstilläggen, då annu icke angivas, men syntes nämnda summa böra för här ifrågavarande ändamål beräknas å tilläggsstat för år 1920. I enlighet härmed föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att, i avbidan på proposition angående dyrtidstillägg under år 1920 åt svenska sjömanspräster i vissa utländska hamnstäder, för ändamålet beräkna på tilläggsstat för samma år ett förslagsanslag av 26,500 kronor.

Sedan Kungl. Maj:t numera den 30 januari 1920 till riksdagen avlåt tit proposition, nr 95, med förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. m., anhåller jag att få ånyo inför Kungl. Maj:t anmäla frågan om dyrtidstillägg för år 1920 åt ifrågavarande sjömanspräster.

Till stöd för förberörda av missionsstyrelsen gjorda framställning om dyrtidstillägg åt dessa prästmän, vilken framställning är dagtecknad den 29 oktober 1919, har missionsstyrelsen, som redan i sin förut omnämnda skrivelse den 22 maj 1919 rörande arvodesförhöjning åt samma prästmän upptagit frågan om dyrtidstillägg åt dem, anfört följande:

De lönebelopp, som av statsmedel utgå till de av svenska kyrkans missionsstyrelse förordnade prästmännen och vilka icke hava varit föremål för någon förhöjning, sedan befattningarna inrättades eller, beträffande de äldsta, på omkring 20 år och därutöver, hava genom de senaste årens i följd av kriget oerhört ökade levnadsomkostnader visat sig absolut otillräckliga för att giva dem ens en nödortftig bärgning. Styrelsen har sökt träda emellan och tillskjutit smärre belopp till deras löner av de frivilliga medel, som inlutit för själva verksamhetens löpande utgifter, under förhoppning att kristiden skulle vara av mera övergående natur. Så har dess värre icke visat sig vara förhållandet. Dyrtiden fortfar, och priserna visa i vissa andra länder till och med tendens till ytterligare ökning.

Enligt officiella intyg ställa sig de närvarande priserna på livsförnödenheter i respektive länder på följande sätt: I England stå levnadsomkostnaderna i en ökning av 116 procent från år 1914. I Tyskland hava priserna på ransonerade livsmedel ökat med omkring 300 procent, på icke ransonerade livsmedel med 1,000 procent och därutöver och på övriga förnödenheter med omkring 500 procent. I Norge hava levnadsomkostnaderna stigit med omkring 180 procent, i Holland livsförnödenheterna med 133—250 procent och beklädnadsartiklar med 100—150 procent. För Frankrike och Belgien hava inga officiella intyg erhållits, men enahanda prisförhöjning vitsordas även där hava ägt rum. Någon sänkning säges icke i en nära framtid vara att förvänta.

Den för det svenska myntet förut gynnsamma penningkursen, som berett sjömansprästerna ett tillfalligt fast otillräckligt lönetillskott, har nu i stort sett, utom beträffande Tyskland, återgått till den normala. I Holland hava kurserna sista året stått över pari och alltså inneburit förlust vid lönekvartalens utsändande. Beträffande Tyskland må dock erinras därom, att de därstädes bosatta sjömansprästerna på grund

av därvarande livsmedelsbrist varit och fortfarande komma att bliva nödsakade att i stor utsträckning från Sverige förskaffa sig livsmedel, vilka ytterligare fördyras genom frakt- och tullkostnader.

Av skäl, som styrelsen anfört i sin den 22 maj 1919 avlätna skrivelse med ansökan om förhöjda grundlöner för år 1921, ser styrelsen ingen möjlighet att av de gåvomedel, som skänkas för verksamheten i utländska hamnstäder, vidare kunna lämna tillskott till sjömansprästernas löner, utan att denna verksamhet därigenom komme att lida det allvarsammaste avbräck och i sin utveckling hämmas.

Statskontoret har den 11 november 1919 avgivit infordrat yttrande över denna framställning och därvid, efter erinran om Kungl. Maj:ts förenämnda proposition om dyrtidstillägg åt sjömanspastorn i Kristiania, anfört följande:

Enligt det vid nämnda proposition fogade utdrag av statsrådsprotokollet anförde vederbörande departementschef vid ärendets föredragning i statsrådet bland annat följande:

»Av de lämnade uppgifterna framgår, att den till Lyth nu utgående avlöningen måste anses vara allt för knapp med hänsyn till de betydligt ökade levnadskostnaderna i Kristiania. Då missionsstyrelsen på grund av de stora krav, som ställas på densamma, icke i ökad utsträckning torde kunna anslå medel till avlöning åt sjömanspastorn i Kristiania, synes ingen annan utväg finnas än att staten träder hjälpande emellan.»

Vidare yttrade departementschefen:

»Jag har visserligen hyst stor tveksamhet, huruvida jag borde understödja denna framställning med hänsyn till konsekvenserna beträffande övriga sjömanspräster, vilkas avlöning bestrides i samma ordning som nu förevarande. Någon framställning om dyrtidstillägg har dock icke gjorts beträffande dessa präster, av vilka en stor del för övrigt tjänstgör i länder, där dyrtiden dels icke varit så tryckande som i Norge och dels i viss grad blivit för dem kompenserad genom den högre kursen på svenska penningar. Med hänsyn härtill har det syntts mig försvarbart att nu framlägga förslag i detta ärende, ehuru jag ej är i tillfälle att fullt bedöma, huruvida härigenom icke kan uppstå orättvisa gentemot andra prästmän, som tilläventyrs kunna befinna sig i samma ställning som Lyth. Dyrtidstillägg av statsmedel till denne bör givetvis endast utgå å den del av avlöningen, som utgår av statsmedel, och efter samma grunder, som kunna bliva fastställda för befattningshavare i statens tjänst.»

Av nu förevarande framställning synes emellertid framgå, att vad departementschefen sålunda yttrat till stöd för sin hemställan om dyrtidstillägg för år 1919 åt sjömanspastorn i Kristiania torde kunna anföras såsom skäl jämväl för beredande av dyrtidstillägg för år 1920 icke blott åt nämnde pastor utan även åt de svenska sjömansprästerna i övriga uti berörda framställning omförmälda utländska hamnstäder.

I de flesta av dessa hamnstäder synes nämligen dyrtiden för närvarande göra sig nära nog lika kännbar som i Kristiania, i vissa av dem ännu kännbarare, och, enligt vad upplyst blivit, synes icke heller förefinnas någon möjlighet för sjömansprästerna i sagda städer att härför erhålla compensation genom högre kurs på svenska penningar, med undantag av prästerna i de tyska hamnstäderna, men dessa hava i stället att kämpa med en prisstegring, som vida överstiger den i Kristiania rådande, och äro dessutom nödsakade att i stor utsträckning hämta sina livsmedel från Sveri-

ge, vilket, med hänsyn till här rådande höga livsmedelspriser i förening med dryga frakt- och tullkostnader, givetvis måste ställa sig synnerligen dyrbart.

Statskontoret finner sig fördenskull i anledning av föreliggande framställning böra hemställa, det tacktes Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva, att dyrtidstillägg må under år 1920 utgå till de svenska sjömansprästerna i nu ifrågavarande utländska hamnstäder å deras av statsmedel utgående avlöningsförmåner enligt enahanda grunder, som för nämnda år äro eller kunna vardas fastställda för befattningshavare i statens tjänst.

Vad angår sjömanspastorn i Kristiania har svenske ministern därstädes i en till ministern för utrikes ärendena ställd, till ecklesiastikdepartementet överlämnad skrivelse av den 20 september 1919, under framhållande att levnadsomkostnaderna i Kristiania vore lika högt uppdrivna som under år 1918 och att någon som helst utsikt till minskning under den närmaste tiden icke förefunnes, hemställt, att proposition måtte avlätas till riksdagen om beviljande av dyrtidstillägg för Lyth under år 1920.

Departement-
schefen.

Med hänsyn till den omständigheten, att ifrågavarande sjömanspräster icke äro befattningshavare i statens tjänst, kan givetvis tvekan råda rörande lämpligheten att i avseende å rätt till dyrtidstillägg jämställa dem med sådana befattningshavare. Samma skäl, som föranlett beredande av dyrtidstillägg åt sjömanspastorn i Kristiania, nämligen avlöningens knapphet i förhållande till de betydligt ökade levnadsomkostnaderna, synes emellertid göra sig gällande även beträffande övriga sjömanspräster, vilka erhålla sin huvudsakliga avlöning av statsmedel. Vad angår den förut såsom skäl mot dyrtidstilläggs utgående till dessa prästmän anförda omständigheten, att de erhöllo compensation genom den höga kursen på svenska penningar, inverkar densamma numera icke eller åtminstone icke i någon högre grad i fråga om de flesta av dessa präster. Endast beträffande de i Tyskland och Frankrike anställda sjömanspräster skulle nämnda förhållande kunna utgöra ett skäl mot att bevilja dyrtidstillägg åt dem. De höga levnadsomkostnaderna i Tyskland torde emellertid, såsom jämväl statskontoret med styrka framhållit, göra det önskvärt att icke sätta dessa präster i en undantagsställning. Vad sjömanspastorn i Calais-Dunkerque angår torde med hänsyn till det ringa arvodesbelopp, 2,000 kronor, som till honom utgår, knappast vara skäl utesluta honom från förmånen av dyrtidstillägg. Härvid torde dock böra omnämnas, att bemälde prästman såsom pastor i svenska Sofiaförsamlingen i Paris åtnjuter, förutom förmånen av fri bostad och visst belopp av församlingsavgifter, 1,169 kronor från det å åttonde huvudtiteln uppförda ordinarie anslaget till svenska kyrkan i Paris, å vilket belopp han erhåller dyrtidstillägg.

För beredande åt ifrågavarande sjömanspräster av dyrtidstillägg en-

ligt de grunder, som gälla för befattningshavare i statens tjänst för första halvåret 1920 och som av Kungl. Maj:t föreslagits för senare hälften av samma år, skulle erfordras ett belopp av cirka 30,000 kronor. Då missionsstyrelsen förklarat sig ur stånd att av till styrelsens förfogande stående medel bereda styrelsen underlydande sjömanspräster ökning i avlöningen, torde detta i stället böra ankomma på staten.

Såsom jag förut erinrat, har för nu ifrågavarande ändamål å 1920 års tilläggsstat beräknats ett belopp av 26,500 kronor. Erforderliga medel för täckande av den merkostnad till belopp av 3,500 kronor, som föranledes av de ändrade grunderna för dyrtidstilläggets utgående, lära emellertid, enligt vad jag inhämtat, kunna beredas å tilläggsstaten.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att för beredande åt svenska sjömanspräster i vissa utländska hamnstäder av dyrtidstillägg under år 1920 å deras av statsmedel utgående avlöningsförmåner enligt samma grunder som för befattningshavare i statens tjänst å *tilläggsstat* under åttonde huvudtiteln för år 1920 anvisa ett förslagsanslag å 30,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skulle avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gösta Neuendorff.
